

Stručná historie arcibiskupského archivu v Olomouci

Archiv Arcibiskupství olomouckého je institucí, která je už od středověku neoddelitelně spjata s fungováním církevní správy na Moravě, a má tedy již několikasetletou tradici. Nejstarší doklady o existenci biskupského archivu v Olomouci pocházejí již z první třetiny 14. století, přičemž tento archiv přirozeně splýval s archívem olomoucké kapituly.

Samostatný biskupský archiv se vyčlenil až na přelomu 16. a 17. století, pravděpodobně za episkopátu kardinála Františka z Ditrichštejna. Během třicetileté války byl celý archiv z důvodu ochrany před ukořistením Švédy převezen do Vídně. Po návratu do Olomouce (v roce 1651) byl archiv opětovně uspořádán. Aby se dalo lépe udržovat pořádek ve spisech, jmenoval biskup Karel z Lichtensteina v roce 1677 prvního biskupského archiváře, Jakuba Jana Hladila (1632–1696). Kolem roku 1756 byla značná část biskupského archivu převezena z Olomouce do Kroměříže, k dalšímu velkému přesunu archiválií do Kroměříže došlo ještě v roce 1799.

Největší reorganizace arcibiskupského archivu v nové době byla uskutečněna v letech 1837–1839 za působení archiváře Jiřího Antonína Branowitzera, který podle plánu moravského zemského historiografa Antonína Bočka roztrídil archiválie uložené v olomouckém dómském archivu na tři části – arcibiskupský archiv, kapitulní archiv a konsistorní archiv. Vyextrahovaná skupina arcibiskupských archiválií byla z Olomouce přemístěna k ostatním spisům do arcibiskupského archivu, který byl ustanoven v Kroměříži. Následně bylo zahájeno zpracovávání takto vzniklého konglomerátu písemností, jehož výsledkem bylo uspořádání spisů arcibiskupského archivu do dnešní podoby a také vznik pětadvacetisvazkového katalogu listin olomouckého arcibiskupství.

Mezi dalšími arcibiskupskými archiváři vynikl především odborník na cyrilometodějskou problematiku František Snopek (1853–1921), jehož v roce 1898 povolal do archivu arcibiskup Theodor Kohn, a dále Snopkovi nástupci Dr. Antonín Breitenbacher (1874–1937), který do archivu přišel v roce 1921, a ThDr. Alois Richter (1884–1958), jenž nahradil Dr. Breitenbachera v roce 1937. Posledním arcibiskupským archivářem jmenovaným před únorem 1948 (od 1. ledna 1947) byl Dr. Rudolf Zuber (1912–1995).

Od roku 1950 byl kroměřížský zámek, v němž arcibiskupský archiv sídlil, přidělen MNV v Kroměříži a samotný archiv se pak od roku 1952 dostal pod správu Státního archivu Uherské Hradiště. Po územní reorganizaci byl archiv v roce 1960 převeden pod správu Státního archivu v Brně a konečně v roce 1964 byl předán do správy Státního archivu Opava – pobočky Olomouc, který až doposud pečuje o všechny archiválie olomouckého arcibiskupství vzniklé před rokem 1950. Samotný arcibiskupský archiv byl tehdy stále ještě uložen ve druhém patře věže arcibiskupského zámku v Kroměříži. Stěhování archivu do Olomouce pak proběhlo ve dvou etapách: V roce 1964 byly převezeny archiválie z dnešního fondu Arcibiskupství Olomouc, zbývající větší část archiválií pak byla přestěhována v roce 1997 již přímo do nové moderní budovy olomoucké pobočky ZA Opava v ulici U Husova sboru, kde dnes celý bývalý depozit kroměřížského arcibiskupského archivu tvoří několik samostatných fondů: Arcibiskupství Olomouc (AO), Ústřední ředitelství arcibiskupských statků Kroměříž (ÚŘAS) a Lenní dvůr Kroměříž (LDK). Dalšími fondy, které byly původně uloženy v Olomouci, ale s dříve uvedenými sbírkami úzce souvisejí, jsou Arcibiskupská konsistoř Olomouc (ACO) a Metropolitní kapitula Olomouc (MCO).

Arcibiskupský archiv jako instituce byl opět obnoven po roce 1989 jako soukromý archiv Arcibiskupství olomouckého, jehož úkolem je uchovávat veškeré důležité písemnosti z arcibiskupství od roku 1950 až po současnost. Do roku 2015 se v jeho vedení vystřídali tyto archiváři: doc. PhDr. Vojtěch Cekota, PhDr. Karel Kavička a Mgr. Vít Hlinka, Th.D. Od roku 2000 zde také pracuje archivář P. Mgr. František Merta.

Vít Němec

Použité zdroje:

KOURIL, Miloš. Úvod k inventáři fondu *Arcibiskupství Olomouc (1144)–1961*, uloženého v olomoucké pobočce ZA Opava. Olomouc 1971.

KOHOUT, Štěpán. *Církevní fondy v zemském archivu v Olomouci*. Dostupné v elektronické podobě na https://web.etf.cuni.cz/ETFLIB-91-version1-cirkevni_fondy_v_zemskem_archi.pdf